Redaktör: Johan Östberg **debatt@di.se**

I tisdags presenterades Pisaundersökningen för 2015 och svenska elevers resultat har förbättras. Det är avgörande att fokusera på faktorer där Sverige verkligen avviker på ett problematiskt sätt, skriver **Hans Bergström,** som har varit engagerad i skoldebatten i många år.

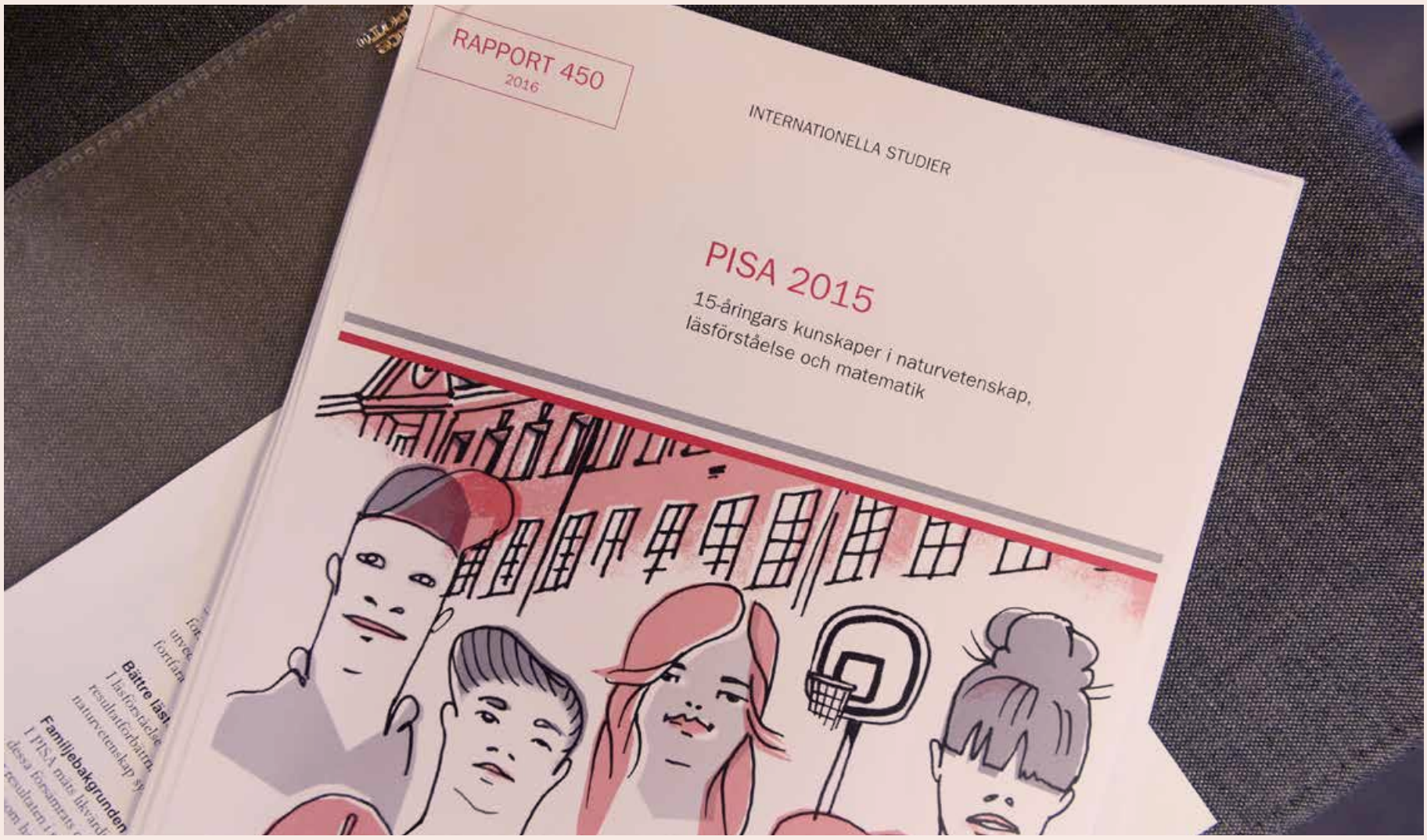

FÖRUTSÄTTNINGAR. Vad som behövs är att nationen samlar sig till en klar och tydlig signal om ordning, höga förväntningar, ledar- och lärarauktoritet samt kunskapsfokus, skriver Hans Bergström.

FOTO: PONTUS LUNDAHL

Problemet är inte segregationen

Sverige är tillbaka ungefär vid snittet för OECD-länderna vad gäller 15-åringars prestationer i matematik, naturvetenskap och läsförståelse. Det visar nu två noggranna internationella mätningar, Timms för matematik och Pisa med fokus på naturvetenskap. Vi befinner oss där vi var för tio år sedan. Detta är självfallet en lättnad. Den värsta depressionen om skolan släpper.

Jan Björklund får också en återupprättelse. Läroplan 2011 med åtföljande kursplaner gjorde det tydligt vad elever ska lära sig i varje årskurs, något som märkligt nog inte var utsagt tidigare. Det bidrog till en ökad kunskapsinriktning. Receptet för bättre skolresultat rymmer inga märkvärdigheter:

- Gör klart vad som ska läras av kunskaper och färdigheter på varje stadium.
- Skapa en ordning i klassrummet som gör att tiden kan användas för effektiv undervisning.
- Mät att betinget har uppnåtts.
- Hjälp elever som har missat något att ta ifatt genast, så att de inte saknar någon väsentlig pusselbit för fortsättningen.

Björklunds reform åtgärdade den första punkten. Ifråga om de andra tre återstår ännu mycket.

Det tar därtill lång tid att lyfta kvaliteten i rekryteringen till läraryrket. Därför är det extra uppmuntrande att en viss vändning har kunnat komma så pass snabbt, redan genom ökat fokus på kunskap.

Sverige är förstås inte där vi bör vara. Finland, i synnerhet, men även Norge och Danmark presterar bättre. Vändningen nu måste tas som en injektion av ny kraft, inte som något skäl att pusta ut. Men det är då avgörande att fokusera på faktorer där Sverige verkligen avviker på ett problematiskt sätt. Det är alltför frestande för politiker och myndigheter att i stället driva sina vanliga käpphästar.

Vi kan då konstatera att Sverige avdelar större resurser till skolan, och särskilt till skolor i svåra områden, har högre lärartäthet och mindre klasser i snitt än övriga OECD.

Lärarlönerna är inte längre lägre, andelen fristående skolor är inte högre (och friskolorna bidrar till att lyfta Pisa-resultaten). Inte heller är svensk skola mer segregerad än i andra länder.

Tillsammans med Norge, Island och Finland har Sverige minst skillnad mellan skolor i socioekonomisk sammansättning av elevkåren bland 35 OECD-länder. Hela 31 OECD-länder har större segregation. Skolsegregationen i Sverige har heller inte ökat under 2000-talet. Variationen mellan skolor i resultat är därtill bara hälften i Sverige mot snittet för OECD, enligt den nu publicerade Pisa-undersökningen.

Hans Bergström.

Di Vet du mer i ämnet?

Mejla din replik till debatt@di.se

Var finns då de problematiska avvikelserna?

- Ordningen i lärmiljön förblir ett särskilt svenskt bekymmer. Över hälften av alla svenska elever, 54 procent, uppger att de kommit för sent till skolan minst en gång under de senaste två veckorna, att jämföra med 44 procent för OECD i genomsnitt. Enligt enkäterna för Timms är störningar i klassrummet omfattande, både i årskurs fyra och i årskurs åtta.

> ”Enigheten i grundläggande paradigm för skolan finns tyvärr inte i Sverige.”

- Ifråga om vad skolforskare kallar ”Grit”, det vill säga uthållighet och förmåga att arbeta sig igenom motstånd, visade förra Pisa-mätningen att svenska elever var svaga. Det framgår inte av den svenska Pisarapporten 2015 hur de ligger till nu. Som professor Torkel Klingberg övertygande visat i en ny bok har träning för ”Grit” = ”karaktär” en dramatisk inverkan på skolresultat, förutom att det är viktigt för livet.
- Lärar- och ledarkompetensen i svensk skola är förstås ett problem som det tar lång tid att åtgärda. Det är ingen tillfällighet att Finland och Kanada, med hård konkurrens om platserna i lärarutbildning och stark selektion av kandidater, visar överlägsna skolresultat.
- Invandringen kommer länge att stressa den svenska skolan. Sverige visar en dubbelt så stor ökning i andelen elever med utländsk bakgrund mellan 2006 och 2015 som OECD i genomsnitt. Elever födda utomlands med utländsk bakgrund har hela 90 poäng lägre resultat i naturvetenskap än elever med inhemsk bakgrund. Den massiva invandringsvågen under 2014–2016, som också har bidragit till svår lärarbrist, gör inte avtryck förrän i Pisa 2018. Det vore något av ett under om Sverige då kunde fortsätta klättra i resultattabellen.

De stora och uthålliga framstegen för skolan i Tyskland, ett näraliggande land, visar att det inte krävs någon epokgörande ny forskning för att ett land ska kunna lyfta sina skolor.

Vad som däremot behövs är att nationen samlar sig till en klar och tydlig signal om ordning, höga förväntningar, ledar- och lärarauktoritet samt kunskapsfokus. Den enigheten i grundläggande paradigm för skolan finns tyvärr inte i Sverige. Detta är nog det största problemet av alla för svensk skola. Skolkommissionen skulle kunna göra något åt det i sin slutrapport i januari.

HANS BERGSTRÖM
docent i statsvetenskap, engagerad i Internationella Engelska Skolan, och i skoldebatten sedan många år.